

D ů v o d y:

Odvolací soud posoudil věc správně po právní stránce a odkazuje se dovolatel na důvody napadeného rozsudku, k nimž jest dodati ještě toto: Mylně míní dovolatel, že jest Ludvík M. osvobozen od povinnosti k náhradě podle § 1 (4) aut. zák. Jen skutečné odnětí moci nad autem přesunuje podle § 1 (4) aut. zák. zodpovědnost na toho, kdo má možnost s autem vládnouti, ovšem jen, stalo-li se odnětí této moci bezprávným činem, činem přičícím se objektivnímu právu, předpisům obecného právního řádu; třeba že Antonín M. jednal bezprávně a proti nařízení Ludvíka M-a, nedopustil se objektivního bezprávného činu; odňal-li auto vlastníkovi dispoziční, zneužil-li daného mu příkazu, za což je arcíř vlastníkovi zodpověden, nezbavuje to vlastníka ručení podle § 1 aut. zák. (srov. též rozh. čís. 8313, 5404, 3561, 2035 sb. n. s.). Podle § 8 aut. zák. ručí vlastník silostroje nebo kdo podle § 1 na jeho místo nastupuje za zavinění osob, jichž při provozu používá, pokud jde o jejich službu při provozu silostroje, i tam, kde nároky na náhradu z provozu silostroje jest posuzovati podle občanského práva (§ 3 aut. zák.). Odvolací soud správně usoudil ze zjištění prvního soudu, podle něhož Antonín M. odejel, ač měl příkaz od Ludvíka M-a, aby v K. se silostrojem na něho počkal a odvezl ho domů, až se vykoupá, že Ludvík M. p o u ž i l Antonína M-a při provozu silostroje; že tento při této příležitosti podnikl jízdu, při které došlo k srážce, není sporno. Doložka v § 8 aut. zák. »pokud jde o jejich službu při provozu silostroje« neobsahuje další omezení, než jest stanoveno ve větě předcházející a byla, jak plyne z IX. zprávy just. výb. vídeňské sněm. o usnesení panské sněmovny (čís. 709 příloh, XVIII. seze 1908) přičleněna jen k objasnění a obsažena již ve vládní předloze. Doložkou touto bylo jen zdůrazněno, že majitel silostroje ručí toliko tehdy, jednal-li kdo jako pomocník v provozu. Jsou tu tedy veškeré předpoklady podle § 8 aut. zák., podle nichž vlastník silostroje ručí za způsobenou škodu a nepřicházejí tu předpisy §§ 1313 a 1315 obč. zák. vůbec v úvahu. Odvolací soud správně také vystihl, že Antonín a Ludvík M-ovi ručí rukou nedílnou; ne sice podle § 1302 obč. zák., nýbrž proto, že Ludvík M. jako vlastník auta ručí za zavinění Antonína M-a jako za zavinění vlastní, tak, jakoby byl zavinil škodu sám, nikoli za škodlivý čin vlastní, který by se sbíhal se škodlivým činem osoby druhé.

Čís. 9711.

Pokud jest za vypovídající stranu považovati československý stát, dána-li výpověď ředitelstvím státních drah.

(Rozh. ze dne 6. března 1930, Rv II 86/30.)

Ředitelství státních drah dalo žalované firmě mimosoudní výpověď z nájmu. K námitkám žalované ponechal procesní soud

prvé stolice výpověď v účinnosti. Odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Odvolatelka uplatňuje a) ředitelství státních drah jest úřadem, nikoli osobu právnickou. Nemá způsobilosti k právním jednáním a nemůže obzvláště sjednati a vypověděti nájemní smlouvy; pro nedostatek smluvní způsobilosti nemůže nabývati práv pro jiný právní podmět; b) mimosoudní výpověď vycházela od ředitelství, nikoliv od ředitele státních drah; c) z dopisu, jímž byla dána výpověď, nelze seznati, že ředitelství jednalo v zastoupení eráru; d) ředitelství státních drah nebylo způsobilým, dáti mimosoudní výpověď, jelikož stranou vypovídající může býti jen osoba, která, budou-li podány námitky, může se státi stranou ve sporu. Jest se přikloniti k názoru odvolatelky, že ředitelství státních drah není osobou právnickou, nýbrž jen úřadem zastupujícím stát jako vlastníka a provozovatele státních drah. Stát jako osoba právnická nemůže však samozřejmě sám uzavírat smlouvu, vésti spory, uzavírat smíry atd. Za tím účelem musí zříditi orgány, jichž plná moc spočívá na ustanoveních zákonů (nařízení). Pokud se železniční správy týče, ustanovuje § 16 org. statutu pro státní železniční správy, že ředitelství státních drah zastupuje železniční správu samostatně ve svém okrese ve všech věcech, jež náležejí do jeho působnosti, takže bez zvláštního bližšího příkazu nabývá svými právními jednáními pro tuto správu práv a za ni přejímá závazky. Podle § 17 statutu jest ředitelství státních drah obzvlášť oprávněno, sjednávati nájemní smlouvy, pokud nájemné nepřesahuje určitou částku peněžní (původně 100 zl., t. j. 200 Kč; dodatečně pozmeněno podle vyhlášky ve věstníku ministerstva železnic z roku 1911 čís. 52 na 20.000 Kč a ve věstníku ministerstva železnic z roku 1920 čís. 39 na 50.000 Kč). Kdo za státní úřad může vystupovati a zastupovati státní správu (erár), ustanovují vnitřní instrukce (jednací řády). Pokud jde o ředitelství státních drah, jest zastoupeno jeho ředitelem a podle statutu stačí pro závaznost písemných prohlášení, jež vydává ředitelství státních drah, podpis ředitele nebo za něho podpis některého jeho náměstka nebo některého referenta ředitelství státních drah. Ředitel (jeho náměstek) zastupuje podle § 14 statutu ředitelství na venek. Ovšem musí každý zástupce, tudíž i ředitelství státních drah (zastoupené ředitelem nebo za něho shora uvedeným úředníkem toho úřadu) jednati jménem třetího, t. j. v souzeném případě jménem železniční správy; není však toho třeba, by se to stalo výslovně, a stačí, lze-li z okolností zřetelně poznati, že jedná jménem třetího (Ehrenzweig I. 1. str. 254). V souzeném případě byly nájemní smlouva ze dne 29. dubna 1920, jakož i dodatek k ní ze dne 23. října 1923 a dodatek ze dne 1. července 1926 uzavřeny mezi firmou Josef M. a ředitelstvím státních drah. Ve smlouvě je výslovně řeč o »nádražních plochách«, že »nájemné jest platiti u staniční pokladny v O., hlavní nádraží«, a že »nájemce sjednáním smlouvy . . . se podrobuje všeobecným podmínkám pro sjednávání nájemních smluv, jež jsou podstatnou částí této smlouvy«. Úvod všeobecných podmínek zní takto: »Nájemní smlouvy platí v oblasti československých státních drah a soukromých drah státem provozovaných . . .« § 11 zní: »Smlouva může býti

vypovězena nebo československými státními drahami jednostranně ihned zrušena...» atd. Řečené listiny (smlouva a dodatky k ní) byly v prvé stolici žalující stranou předloženy jako část jejího přednesu a odpůrcem uznány za pravé, takže odvolací soud k nim může a dokonce musí přihlížeti. Z těchto listin jest zřejmo, že ředitelství státních drah, zastoupené v listinách podepsaným ředitelem státních drah, při uzavírání smluv jednalo jménem železničního eráru a že to odpůrci muselo též býti známo. Pokud se týče výpovědi ze dne 30. září 1929, jest výpověď opatřena razítkem ředitelství státních drah a podepsána referentem za ředitele státních drah. V této výpovědi vypovídající poukazuje na shora uvedenou nájemní smlouvu ze dne 29. dubna 1920 a na její shora citované dodatky, takže nemůže býti pochyby, že ředitelství státních drah dává výpověď jménem železničního eráru. Při mimosoudní výpovědi nelze mluvit o řízení sporném nebo nesporném před soudy. Teprve podáním námitek u soudu a nařízením roku k ústnímu jednání se počíná soudní řízení výpovědní (§ 571 c. ř. s.), při čemž jest stranu vypovídající pokládati za žalobce. Stranou vypovídající, byla-li výpověď dána v zastoupení třetí osoby na základě plné moci, jest tato třetí osoba, v souzeném případě státní železniční správa (erár) a plným právem označil tedy prvý soudce za žalující stranu železniční správu. Tuto správu je podle § 18 instrukce pro finanční prokuratury ze dne 9. března 1898, čís. 41 ř. zák. povinna zastupovati finanční prokuraturu, avšak jen před soudy v řízení sporném nebo nesporném, kdežto v soukromoprávních jednáních (tedy při sjednávání a rozvazování práv a závazků) nepotřebuje státní správa železniční zastoupení finanční prokuraturou. Jest ještě podotknouti, že, je-li ředitelství státních drah, jak shora řečeno, oprávněno sjednávati nájemní smlouvy (§ 17 statutu), musí býti také uznáno za oprávněné ke zrušení takových smluv, t. j. k mimosoudní výpovědi. Ovšem snaží se odvolatel ještě dolíčiti, že nařízení ministerstva obchodu a železnic ze dne 19. ledna 1896, čís. 16 ř. zák. je neplatné, ano jest tu protizákonně vyřčeno, že ředitelství státních drah »svými« právními jednáními atd. nabývá práv, pokud se týče přejímá závazky přímo pro železniční erár, ačkoliv podle občanského zákona i orgán, pokud se týče zástupce musí býti osobou fysickou, nebo právnickou. Bylo však již shora k tomu poukázáno, že tu jde o jednání osoby fysické, onoho úředníka, kterýž podle vnitřního zařízení úřadu jest pověřen dotyčnou agendou a oprávněn jednati jako člen úřadu pro železniční erár.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Odvolací soud správně dovodil, že žalobcem jest československý stát, nikoliv ředitelství státních drah v Olomouci, jak žalovaná uvedla v rubru námitek proti výpovědi, a že tento úřad a úředník jsou jen orgány, které vystupují při právních jednáních československého státu jeho jménem a v jeho zastoupení. Úprava toho, kdo a jak má zastupovati stát při jeho

právních jednáních a jednati jeho jménem, děje se, nač odvolací soud právem poukazuje, zvláštními instrukcemi. Takovou instrukcí pro obor železniční správy jest »Organisační statut pro státní železniční správu«, uveřejněný vyhláškou ministerstva obchodu a železnic ze dne 19. ledna 1896, čís. 16 ř. zák. Složitost státní správy nepřipouští, by pro fysickou osobu byla vystavována generální nebo zvláštní plná moc v obvyklé formě, jaká stačí prostým fysickým osobám při jejich jednoduchých poměrech. Úprava děje se a musí se díti tak, že se organizuje úřad s určitým oborem působnosti a s určitým přidělem kvalifikovaných úředníků, kteří pak jako orgány tohoto úřadu svou fysickou osobností vystupují při právních jednáních státu na venek, jednají jeho jménem, nabývají pro stát práv a přejímají zaň závazky. Takové organisační předpisy jsou v § 12 a násl. org. řádu a bylo jim v případě, o nějž tuto jde, plně vyhověno, jak správně dovodil odvolací soud. Když náměstek ředitele státních drah v O. vystupuje při výpovědi nájemní smlouvy, se žalovanou stranou ujednané, s udáním svého úředního postavení a s označením úřadu, jemuž jest služebně přidělen, ředitelství státních drah v O., a když dokonce ve výpovědi jest uvedena úřední značka, pod kterou se věc projednává u zmíněného úřadu, jest tím vším po rozumu §§ 863, 869, 914 a 915 obč. zák. dáno najevo, že vypovídající stranou jest československý stát, třebaž v listině samé není výslovně řečeno, že se výpověď dáva jménem a v zastoupení československého státu. Neprávem proto označila žalovaná v námitkách proti výpovědi jako žalující stranu »ředitelství státních drah v Olomouci, resp. ředitele státních drah v Olomouci«, a neocitly se soudy nižších stolic v rozporu se spisy podle § 503 čís. 3 c. ř. s., označivše ve svých rozhodnutích jako žalobce správně československý stát, který také vstoupil do sporu zahájeného námitkami po rozumu § 571 c. ř. s. Postup soudů nižších stolic odpovídá úplně předpisům §§ 6 a 7 c. ř. s. Jinak stačí poukázati k výstižným důvodům odvolacího soudu.

Čís. 9712.

Nárok manželky proti manželi, z jehož viny bylo manželství rozvedeno, zaniká teprve pravoplatností rozsudku, jímž bylo napotom manželství rozloučeno z viny obou manželů. Lhostejno, že za sporu o výživné bylo manželi prozatímním opatřením uloženo platiti manželce výživné.

(Rozh. ze dne 8. března 1930, Rv I 1051/29.)

Manželství stran bylo rozsudkem ze dne 24. prosince 1925 rozvedeno od stolu a lože z viny manželovy. Žalobou, o niž tu jde, zadanou na soudě dne 23. února 1926 domáhala se manželka na manželi placení výživného 350 Kč měsíčně. Usnesením ze dne 7. května 1926 bylo manželce povoleno prozatímní opatření a manželi uloženo platiti manželce výživné 250 Kč až do pravoplatného ukončení sporu. Mezitím bylo manželství stran rozloučeno z viny obou stran rozsudkem ze dne 9. října